

Arboretum Wespelaar

Marc STRUELENS

Het voorjaar had zich vrij rustig aangeboden met redelijk constante, koude temperaturen. 's Nachts hadden we te maken met -2 °C tot -15 °C en overdag tot max. 15 °C. Eind maart, begin april kwam de omslag. Toen noteerden we regelmatig temperaturen boven de 20 °C met pieken van 24 °C en 28 °C (op 1 en 19 april 2010) op een zonovergoten plekje. Welgekomen zou je zeggen, maar ons maakte het toch een beetje bang. Arboretum Wespelaar had nu net zijn "Big Bang": een explosie van magnoliabloemen! Te koude of te hoge temperaturen zouden snel een einde maken aan het feest. Maar het werd een onaangekondigd en overweldigend feest: lust voor het oog en plezier voor de neus. Inademen doe je meestal zonder nadenken, maar op de magnoliaweide pompte je, nu welbewust, je longen vol met dat verrukkelijke parfum.

Misschien twijfelt u aan mijn laatste stelling, maar toch zou u bij het zien van *M. sprengeri* 'Eric Savill', die nu voor het eerst (overvloedig) bloeide, mijn mening delen. Zulke mooie, donkerpaarse, floppy bloemen heb je nog nooit gezien! Het is een selectie van Savill Garden in Engeland (zaailing van *M. sprengeri* 'Diva'). Ook *Magnolia* 'Cecil Nice' en *M. 'Leda'* vielen me op. Maagdelijk wit. Eerder ongewoon, vertelden Philippe en Koen me, want normaal bevriezen de bloemen en kleuren ze snel bruin. Maar *M. 'Cecil Nice'* was al uitgebloeid voor we de eerste echte voorjaarsprik kregen.

Op 1 april 2010 begon ik overigens te werken in Arboretum Wespelaar. Het werd een boeiend sabbatjaar en de startperiode kon niet beter gekozen zijn. Behalve de magnolia's zijn er nog andere beelden die me bijblijven. Zo is de oprijlaan tussen Arboretum Wespelaar en Herkenrode een jaarlijks weerkerend spektakel dankzij de combinatie van *Magnolia* 'Forrest's Pink', *Acer palmatum* 'Katsura' en *Prunus* 'Accolade' (*P. sargentii* × *P. subhirtella*). De *Magnolia* is mogelijks een hybride van *M. denudata* met helder roze bloemen. De tweede is een Japanse esdoorn die met een bijzonder mooie geelbruine gloed uitloopt. Beide bloeiende planten kwamen mooi tot hun recht tegen de achtergrond van de vroegbloeiende, roze kerselaar.

Op 22 april daalde het kwik tot -3,5 °C op de eerder koude magnoliaweide. Veel "schoonheid" werd getroffen en kleurde gedeeltelijk bruin. Gevoelige soorten als

Magnolia denudata, *M.* ‘Tina Durio’ (met *denudata*-bloed) of *M.* ‘Pickard’s Garnet’ verloren hun aantrekkingskracht. De ‘Eight Little Girls’ (de Vos en Kosar hybriden van voornamelijk *M. liliiflora* ‘Nigra’ × *M. stellata* ‘Rosea’ zoals *M.* ‘Betty’) liepen geen schade op. Ze werden duidelijk geselecteerd op vorstresistentie.

Het lijstje magnolia’s waar ik nu vol bewondering naar opkijk is behoorlijk lang geworden: de witte *Magnolia* ‘David Clulow’ (een Gresham hybride), de in Sichuan natuurlijk voorkomende *Magnolia sargentiana* var. *robusta* (met meer en grotere bloemen dan de soort) of de zo typische “cup and saucer” (of “tasse et sous-tasse”) bloemen van *M. campbellii* ‘Charles Raffill’. In Herkenrode staat er een exemplaar (#87145) dat ik twee jaar na elkaar zag bloeien. Het is een van mijn favorieten! Net zoals *M.* ‘Black Tulip’ (‘Vulcan’ × ‘Iolanthe’) die dit jaar 6 compacte, dieppaarse bloemen droeg. Deze magnolia is pas 8 jaar oud en kregen we van Jim Gardiner, auteur van het bekende boek “Magnolias, A Gardener’s Guide”¹⁾. Zowel de plant als het boek zijn een aanrader voor elke plantenliefhebber.

Op 21 mei 2010 registreerden we een nieuwe, gele cultivar: *Magnolia* ‘Honey Flower’, een kruising van *M. acuminata* var. *subcordata* ‘Miss Honeybee’ (de moederplant) × ‘Elizabeth’ welke de beste gele kleur van de collectie opleverde en langer dan een maand bloeide! De bloem weerstond lichte vorst (-2,5 °C). Begin mei gaan de bloemen minder opvallen tussen het uitgelopen blad. We hebben de selectie te danken aan 2 mensen: August Kehr, die de kruising uitvoerde en het zaad verzamelde, en Philippe de Spoelberch, die de planten opkweekte en selecteerde.

Het voorjaar passeert “soft and gentle”. 11 mei was de koudste dag sinds de metingen van het KMI met een temperatuur van slechts 7 °C overdag. De ijsheiligen waren heiliger dan de Paus en lieten onze “kinderen” met rust. Ondanks de zeer droge aprilmaand bloeien de rododendrons overweldigend en lang. Christophe Crock, hoofdtuinier in Herkenrode en Arboretum Wespelaar, wijt het aan de matige temperaturen. In de 5 jaar dat hij hier werkt heeft hij een dergelijke bloeiperiode nog nooit gezien. Er was wel een nadeel: voor “dead-heading” (uitgebloeide bloemen die manueel verwijderd worden opdat de plant geen energie zou steken in zaadvorming) moest extra tijd uitgetrokken worden. Ikzelf ben (nog) geen rododendron liefhebber maar kijk toch op van de buitengewone bloei van bijvoorbeeld de sterk geurende *Rhododendron fortunei* subsp.

1) GARDINER J. – (2000) – Magnolias, A Gardener’s Guide. 329 p. Timber Press, Portland.

discolor, de gele *R. 'Jeanne Artois'* of de laatbloeiende, en ook heerlijk geurende, *R. arborescens*.

De droge maand mei was dan wel geen probleem voor de bloei van de rododendrons, het was dat wel voor de ontwikkeling van jonge scheuten die net dan gevormd worden.

Het werd nog een super jaar voor veel andere planten. In juni bloeiden kalmia's en rozen als nooit tevoren. Geen regen en behoorlijk wat wind, maakten dat schimmelziekten onder de rozen geen kans kregen. Heb je met je vinger al eens lichtjes tegen een bloem van *Kalmia* getikt? De meeldraden schieten dan los en tikken op hun beurt je vinger aan om die te "bestuiven".

Ook *Pterostyrax* en *Styrax* waren overladen met bloemen. Vooral *Styrax japonicus* viel me op. Deze bloeit 2 weken later dan *S. obassia* en heeft kleinere bloemen. Ik vind dat vooral de eerstgenoemde soort de naam "snowbell" alle eer aan doet. Ik herinner me het boompje alsof de bloemen allemaal onder de kruin hingen en dat ik met mijn hoofd tussen de "snowbells" moest manoeuvreren...

Eind juni is *Magnolia ×wieseneri* uitgebloeid en *M. virginiana* var. *australis* en *M. grandiflora* beginnen dan te bloeien. *M. ×wieseneri* is een hybride tussen 2 Japanse soorten, *M. obovata* en *M. sieboldii*. Deze plant verspreidt in mijn ogen (het spreekwoord "you love it or you hate it" indachtig) een overheerlijke geur. Het beïnvloedt de werkprestaties niet goed want je blijft er veel te lang bij stilstaan...

Nog geurend is *M. virginiana* var. *australis* die in de zomer tussen het blad bloeit. De variëteit *australis* is een mooi, opgaand en groenblijvend boompje dat misschien als leiboom dienst zou kunnen doen. Wie durft de proef op de som te nemen? Van dit taxon bestaat trouwens nog de cultivar 'Satellite' die na 2 koude winters nog mooier wintergroen oogt!

Op 23 juni 2010 moest Christophe struiken en bomen water geven met waterkanonnen. Met uitzondering van vorig jaar heeft Christophe dat nog nooit voor de zomer moeten doen. In juli kondigt onze weerman Eddy De Mey aan dat er officieel sprake is van een hittegolf. Op zaterdag 10 juli steeg de temperatuur voor de derde dag op rij boven de 30 °C uit. In de tuin nemen we temperaturen waar van 34 °C (schaduw) tot 39 °C (zon). Pas halfweg de maand juli gaat het regenen. *Rhododendron 'Aladdin'*, een late bloeier, bloeit uitzonderlijk kort. Andere planten doen alsof er geen vuiltje aan de lucht is en bloeien naar hartenlust. Dat is het geval met *×Chitalpa tashkentensis*, een intergenerische hybride (vandaar de *×* voor de naam) van verwante ouders (*Catalpa × Chilopsis*), waarbij *Chilopsis*

linearis (woestijnwilg) voorkomt in de semi-woestijngebieden van het zuidwesten van de Verenigde Staten en in Mexico. Andere planten legden er het loodje bij neer (zie lijst afgestorven planten op het einde van het artikel). De kleine vijver in perk 175, valt door de droogte volledig droog.

Augustus is de maand van weinig waarnemingen. *Euonymus americanus* werd in het voorjaar totaal afgevreten door de rupsen van de kardinaalsmutsstippelmot (*Yponomeuta cagnagella*) maar staat ondertussen weer volledig in blad. De stippelmot brengt maar één generatie per jaar voort wat de ontbladerde planten toelaat te herstellen.

Begin september is de herfstcompetitie losgebarsten: *Euonymus* ssp. en *Disanthus cercidifolius* wedijveren om de mooiste kleuren. De zaden van *Euonymus cornutus* zijn, wat mij betreft, de winnaars: het zijn ware juweeltjes. Als je gewoon even gaat “googelen” begrijp je meteen wat ik bedoel. Ook *E. planipes*, *E. americanus* en *E. oxyphyllus* vallen in de prijzen omwille van de vruchten. Bij de laatste is de binnenkant van de hoedjes zodanig zwart dat het contrast met de rode zaden erg mooi is. *E. americanus* neemt je in de maling: ’s zomers denk je van op afstand dat de groene, fijne twijgen van *Cytisus scoparius* (brem) zijn en in de herfst doen de vruchtjes mij denken aan het napje van *Quercus cerris* (moseik).

De herfstcompetitie nam dit jaar ongewone vormen aan: er was echt sprake van een “Indian Summer” in Wespelaar! *Acer japonicum* ‘Aconitifolium’ of ‘Vitifolium’, *A. mandshuricum*, *Carya glabra*, *Nyssa sinensis* ‘Jim Russell’, *Quercus alba* en zovele andere, maakten er een onvergetelijke herfst van.

Onder *Quercus alba* hadden we de grasmaaier moeten verbieden zijn werk te doen: het prachtige, purperrode bladertapijt werd eind oktober uiteengereten...

Los van de herfstkleuren blijven me ook de structuren bij van het gevallen blad van *Magnolia macrophylla* of de mooie rode steenvruchten van zowel *Cornus officinalis* als *Ilex verticillata*.

In september kregen we bezoek van Béatrice Chassé en Charles Snyers d’Attenhoven (president en vicepresident International Oak Society). Het onderwerp van hun uitstap was voor de hand liggend: heel wat eiken passeerden de revue.

Volgens Béatrice was het bijvoorbeeld zeer uitzonderlijk om in Europa eikels te zien van *Quercus imbricaria* (Oost-V.S.). Onze boom (#93041 - WLD) werd in 1994 aangeplant en draagt vruchten, goed verborgen onder het blad.

Onder de groenblijvende soorten merkten we op dat *Quercus salicina* (Korea, Japan) perfect winterhard is. Dat wordt beaamd door Béatrice en Charles: *Q.*

myrsinifolia (Zuidoost-Azië), *Q. glauca* (Azië) en *Q. ilex* (Zuidoost-Europa, West-Azië) zijn veel vorstgevoeliger. *Q. hemisphaerica* (Zuidoost-Amerika) is een weinig bekende, bladhoudende eik. Ons exemplaar heeft een mooie, opgaande vorm en loopt bruinrood uit (dat geldt ook voor het Sint-Janslot dat hij in de zomer aanmaakt).

Quercus ‘Pondaim’ (*Q. dentata* × *Q. pontica*) is een zeer dankbare en rustieke cultuurvariëteit met een mooie ronde boomvorm, goede herfstkleur en blad dat in de winter op de boom blijft. Hij wordt hooguit 8 m groot.

De identiteit van *Quercus prinus* (#94244) werd bevestigd maar er blijkt onduidelijkheid te bestaan over de naam. Deze wordt beschouwd als “nomen confusum” of “onduidelijke, voor verschillende uitleg vatbare naam”, aldus het lijvige maar prachtige boek “Guide Illustré des Chênes”²⁾. Volgens de auteurs van dit boek krijgen planten van zowel *Q. michauxii* als *Q. montana* (beide uit Oost-Amerika) de ambigue naam *Q. prinus* opgespeld. De “Oak Names Database” (<http://www.internationaloaksociety.org>) spreekt dan weer van *Q. montana* of *Q. muehlenbergii*. Onze *Q. prinus* moet dus eigenlijk *Q. montana* heten.

Béatrice Chassé haalde aan dat er tegenwoordig veel eiken uit Mexico worden ingevoerd en geprobeerd. Ziehier, een overzicht van de Mexicaanse soorten die we in collectie hebben (of hadden). Een strijd op leven en dood?

Levend		
<i>Quercus crassipes</i>	coll. Lamant, Michoacan, Mexico, 2 411 m	Status 2, vriest af tot tegen de grond
<i>Quercus rysophylla</i>	kwekerij Devos	Status 4, blijkt perfect winterhard onder scherm van naaldbomen
<i>Quercus rysophylla</i>	kwekerij Pavia	Was perfect winterhard onder scherm naaldbomen maar afgebroken op entplaats en dood
<i>Quercus rysophylla</i>	coll. Chipinque, Mexico, 1 200 m	Nog geen ervaringen

Dood		
<i>Quercus hintonii</i>	coll. Coombes 424, Mexico, 1 750 m	Niet winterhard
<i>Quercus insignis</i>	coll. Huatusco, Mexico, 1 344 m	Niet winterhard

2) LE HARDY DE BEAULIEU A. & LAMANT T. – (2006) – Guide Illustré des Chênes. Tome 2. 704 p. Editions du 8ème, Paris.

Het jaar 2010 werd afgesloten met erg veel regenval rond half november (70 mm/m² op 15/11) en koude temperaturen (tot -10 °C) met massa's sneeuw in de maand december. Het 25 cm dikke sneeuwtapijt was voor mijn zoontje letterlijk en figuurlijk een geschenk uit de hemel.

Toch was niet alles rozengeur en maneschijn. Het klimaat gedroeg zich wispelturig: na alweer een bijzonder strenge winter (temperaturen tot -15 °C begin januari 2010) volgde er een erg droog voorjaar en nog dorstigere zomer. Ik ervoer het jaar dan wel als bijzonder interessant, de volgende planten zijn het er waarschijnlijk niet mee eens.

Afgestorven planten (allen door de vorst, tenzij anders vermeld):

- *Abies chensiensis* subsp. *salouenensis* (Xiaguan, Yunnan, China) (vorst?);
- *Aesculus wilsonii* (KC74, Sichuan, China, 1 554 m) staat er onder de bescherming van dennen gezond bij en *A. wilsonii* (Hudson 879, Emei Shan, China, 1 200 m; ent Keith Rushforth) staat onbeschut en is kerngezond;
- *Arbutus unedo* 'Elfin King';
- *Buddleja globosa* (Puychuc NP., Chili);
- *Buddleja stenostachya*;
- *Callicarpa cathayana*;
- *Carpinus laxiflora* (Korea);
- *Chimonanthus nitens*;
- *Euonymus echinatus* en *E. spraguei* (#09128);
- *Lindera chienii* (droogte en vorst);
- *Lindera reflexa*;
- *Magnolia rostrata* (Gwavas Station) (dood na 2 koude winters);
- *Magnolia zenii* (vermoedelijk vorst, komt van nature voor in Oost-China op een hoogte van 250-300 m);
- *Quercus glauca* (Fukuoka, Japan; 2 pl.);
- *Rhododendron* 'Adriaan Koster' (*R. campylocarpum* × *R.* 'Mrs Lindsay Smith') (droogte);
- *Rhododendron rex* subsp. *fictolacteum* (SBEC 0534, China);
- *Viburnum propinquum*.

Liepen vorstschade op:

- *Buddleja sp.* (KC49, Sichuan, China, 2 200 m) (afgevroren tot de grond maar schiet weer uit);
- *Euonymus spraguei* (#07065) (takschade, overleefde dankzij de sneeuw);

- *Fitzroya cupressoides* (Puerto Mont, Fundo Nunez, Chili, 50 m) (takschade);
- *Hovenia* sp. (wild) (afgevroren tot de grond maar schiet weer uit);
- *Magnolia maudiae* (takschade);
- *Quercus crassipes* (Lamant, Michoacan, Mexico, 2 411 m) (afgevroren tot de grond maar schiet weer uit);
- *Quercus rotundifolia* (afgevroren tot de grond maar schiet weer uit).

Liepen geen schade op:

- *Buddleja albiflora* (AC4895, Lixiang, China, 3 000 m);
- *Camellia* ‘Cornish Spring’ (*C. japonica* × *C. cuspidata*);
- *Illicium anisatum*;
- *Magnolia virginiana* var. *australis*;
- *Picea martinezii* (El Butano, Nv Leon, Mexico, 2 150 m);
- *Quercus salicina* (Okayama, Japan).